

КАДРОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

УДК 342.98:351.745:34.08(477)(045)

DOI <https://doi.org/10.32782/2709-9261-2024-1-9-7>**Гречишкін Юрій Анатолійович,**

аспірант кафедри адміністративно-правових дисциплін

(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1771-3034>ПРИНЦИПИ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА
МІЖРЕГІОНАЛЬНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ОРГАНУ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

У статті проаналізовано засади управлінської діяльності керівника міжрегіонального територіального органу патрульної поліції. Констатовано, що вся сукупність принципів адміністративного права, що розглядаються у системній діалектичній єдності, відображає найбільш суттєві аспекти та особливості механізму адміністративно-правового регулювання. Виділено проблемний аспект, який безпосередньо впливає на розвиток адміністративного права, у контексті визначення та нормативного закріплення його основних принципів, у ролі якого виступає необхідність дотримання розумного балансу управлінських та правових механізмів. Сформульовано завдання з'ясування сутності адміністративно-правових принципів у сфері управління, що полягає у розширенні потенціалу права, з метою організації сфери діяльності суб'єктів громадського управління та підвищення його ефективності. Охарактеризовано практичну складову реалізації принципів діяльності керівника патрульної поліції, яка пов'язана з існуванням вкрай ускладнених механізмів державного управління у правоохоронній сфері, потребує вироблення нових правових підходів. Наголошено, що органічний, взаємно обумовлений зв'язок правових засобів та засобів організації системи управління є закономірною тенденцією адміністративного права, що підлягає послідовному обліку у процесі деталізації його принципів. Констатовано, що недостатня визначеність правових принципів, які виступають в ролі найважливішої конструктивної частини галузевого регулювання, є специфічною рисою національної системи адміністративного права. Доведено, що догматичне тлумачення принципів адміністративно-правової науки в якості вихідних, об'єктивно зумовлених основоположних засад, відповідно до яких формується й функціонує система та зміст цієї галузі права, не в повній мірі відповідає сучасним уявленням про зміст правових принципів.

Ключові слова: правові засади, управлінська діяльність, керівник територіального підрозділу, патрульна поліція, адміністративне право.

Постановка проблеми. Основною метою діяльності держави є створення на державному рівні ефективної системи гарантій прав і свобод. Такими вихідними гарантіями є правові принципи, на яких базується виконання завдань та функцій, покладених на той чи інший державний орган. Відповідно, адміністративно-правове регулювання у тій чи іншій галузі підпорядковано принципам, властивим цій сфері. Іншими словами, принципи визначають зміст і спрямованість діяльності Національної поліції України.

Сьогодні особливої актуальності набувають питання, що пов'язані з реалізацією державної політики у сферах відання поліції, зокрема з ефективністю державного управління та забезпечення публічної безпеки і порядку. Враховуючи те, що основу діяльності поліції складають

правові принципи, видається доречним провести їх адміністративно-правове дослідження, а також з'ясувати їх співвідношення із принципами державного управління.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Правові принципи виступали в якості предмету наукових досліджень в роботах С. О. Бандури, В. А. Бондаренко, В. О. Галая, В. Галунька, П. Діхтієвського, В. О. Дувінга, С. С. Єсімова, Л. І. Каленіченка, А. Т. Комзюка, О. Кузьменко, Ю. Д. Кунева, Р. С. Мельника, О. Правоторової, О. Сорочкина, С. Стеценка, Г. Шевчука та інших учених. Разом з цим, аналіз принципів управлінської діяльності керівника міжрегіонального територіального органу патрульної поліції є актуальним напрямком адміністративно-правової науки та обґрунтовує необхідність проведення подальших наукових досліджень.

Формування цілей статті (постановка завдання).

Мета дослідження полягає у аналізі принципів управлінської діяльності керівника міжрегіонального територіального органу патрульної поліції та виробленні на цій основі науково обґрунтованих пропозицій до адміністративного законодавства України.

Виклад основного матеріалу. Специфіка службової діяльності працівників патрульної поліції обумовлена потребою у значних витратах часу, фізичного та психічного навантаження тощо. Служба в патрульній поліції вимагає сміливості, мужності, здатності у найкоротший термін припинити правопорушення та захистити громадян від протиправних посягань, ризикуючи при цьому власним здоров'ям та навіть життям.

Усе вищевказане вимагає від патрульних поліцейських згуртованості, а від кожного патрульного – взаємодопомоги та взаємоповаги. Також слід зазначити, що специфіка службової діяльності працівників патрульної поліції обумовлена, з одного боку, впливом правоохоронних важелів на злочинне середовище, а з іншого – проникненням злочинної субкультури у колективи поліцейських, що, в свою чергу, чинить негативний вплив на морально-психологічний стан правоохоронців.

В результаті несприятливого впливу деякі працівники патрульної поліції проявляють схильності до професійної деформації, яка проявляється у зловживанні владою або її перевищенні, стійкому упередженому ставленні до традицій та звичаїв злочинного середовища, моральній деградації, втраті чутливості до людських страждань, надмірній підозрливості та недовірі до людей, правовому ригоризмі (переконанні у необхідності посилення юридичної відповідальності за вчинене правопорушення), втраті переконаності у справедливості деліктного законодавства, стереотипізації способів вирішення оперативно-службових завдань, звуженні кола інтересів та несприйнятті нововведень.

У той же час, вирішення вищевикладених проблем залежить не тільки і, навіть, не стільки від самих виконавців, а від їх керівників, роль яких полягає у спроможності вирішувати оперативно-службові завдання, координувати та спрямовувати управлінський вплив на досягнення бажаного результату. По суті, управлінська діяльність керівника територіального підрозділу патрульної поліції спрямована на забезпечення єдності працівників поліції, безперервності та ритмічності процесів реалізації правоохоронної діяльності, координації трудових зусиль поліцейських на основі принципів управління.

Значення правових принципів підкреслюється всіма провідними науковцями у галузі правової науки та має безумовний характер. Фахівці в галузі поліцейської діяльності відмічають, що правові принципи мають створити надійне підґрунтя для діяльності поліції як органу, що покликаний надавати сервісні послуги населенню. При цьому, розуміння вищевказаних принципів в діяльності поліції проявляється в якості загальних та стабільних вимог, що сприяють утвердженню та захисту суспільних цінностей, визначають характер права і напрямки його подальшого розвитку в поліцейській діяльності [1, с. 120].

Разом з цим, недостатня визначеність правових принципів, які виступають в ролі найважливішої конструктивної частини галузевого регулювання, є специфічною рисою національної системи адміністративного права. Адже догматичне тлумачення принципів адміністративно-правової науки в якості вихідних, об'єктивно зумовлених основоположних засад, відповідно до яких формується й функціонує система та зміст цієї галузі

права [2, с. 41], не в повній мірі відповідає сучасним уявленням про зміст правових принципів.

Слід зауважити, що специфічною рисою правових принципів в контексті адміністративного права, виступає їх тісний зв'язок із категорією державного управління, яка, своєю чергою, формує інститут виконавчої влади. А тому, об'єктивно існуючий трансформаційний стан адміністративної структури державного устрою не сприяє уніфікації принципів адміністративно-правової науки.

Щоправда, вказана тенденція стосовно нерозривного зв'язку принципів адміністративного права та системи державного управління все ж таки знайшла відображення в позиціях провідних науковців у галузі адміністративного права. Зокрема, В. Галуцько наголошує на нерозривній єдності принципів адміністративного права та практичної діяльності суб'єктів державного управління, підкреслюючи, що – це позитивні закономірності, пізнані наукою та практикою, закріплені у правових нормах, або узагальнення чинних у державі юридичних правил [3, с. 18].

Основою формування принципів адміністративного права, на думку В. Галуцька, виступає адміністративна діяльність суб'єктів публічної адміністрації з метою забезпечення права, свобод і законних інтересів приватних осіб, нормального функціонування громадянського суспільства та держави [3, с. 39].

Проводячи порівняльний аналіз між принципами адміністративної та судової діяльності, професор Ю.Д. Кунев обґрунтовує доцільність їх систематизації, підкреслюючи при цьому, що в національній теорії і законодавстві принципи для означених різновидів публічно-правової діяльності, нібито, визначені, але постають питання щодо їх системності та ефективності, як основоположних начал побудови і функціонування механізму сучасного публічного управління [4, с. 59].

Будучи активним регулятором суспільних відносин, адміністративне право чинить безпосередній вплив на регулювання такої їх групи, яка забезпечує організацію конституційного правопорядку, тобто представляє механізм інтерпретації предметно-галузевого аспекту найбільш значимих конституційних установлень.

Уявляється, що принципи адміністративного права представляють вихідні, системоутворюючі, ціннісні правові ідеї, які виступають в якості стійких доктринальних підходів, загальних правових норм або політико-правових установлень, виражені у формі правових норм, засновані на об'єктивних закономірностях публічного права та державного управління, які визначають межі функціонування й розвитку державно-правової системи.

Характерними властивостями адміністративно-правових принципів виступає їх здатність генерувати пріоритети, спрямовані на побудову цілісної та збалансованої моделі адміністративно-правового регулювання, найважливіші вимоги та орієнтири у сфері організації та практичного функціонування публічної адміністративної влади та суб'єктів, які забезпечують її реалізацію.

Більш розширено властивості адміністративно-правових принципів формулює В. Галуцько, який до вказаного критерію відносить: 1) формування принципів з метою забезпечення прав і свобод людини та громадянина й нормального функціонування громадянського суспільства та держави; 2) визначення найбільш загальних та стабільних вимог, що сприяють їх утвердженню та захисту суб'єктами публічної адміністрації, визначають характер адміністративного права і напрямки його подальшого розвитку; 3) установлення керівних

засад-настанов, що визначають найважливіші правила, за якими здійснюється та організується діяльність суб'єктів адміністративного права; 4) принципи адміністративного права характеризуються прогресивністю, засвідчують ідеальні для умов сучасності основоположні засади поведінки суб'єктів адміністративного права, які є реально досяжними [3, с. 39–40].

Сформульовані В. Галушком властивості дозволяють зробити висновок, що характерними критеріями принципів виступає взаємозв'язок з найбільш типовими, пріоритетними та загальними для всієї сфери адміністративно-правового регулювання визначальними чинниками. Принципи виступають ядром системи адміністративно-правового регулювання. На відміну від інших загальних настанов, принципи інтерпретуються як основоположні, а головне – вихідні правові ідеї, мета яких полягає у забезпеченні здійснення подальшого правового регулювання.

Також, заслуговує на увагу висновок В. Галушка щодо властивостей принципів адміністративного права визначати напрями та способи подальшого адміністративно-правового регулювання суспільних відносин. При цьому, під принципами адміністративного права вищевказаний дослідник розуміє найбільш загальні та стабільні вимоги, об'єктивно зумовлені засади, на яких базується адміністративна діяльність суб'єктів публічної адміністрації з метою забезпечення права, свобод і законних інтересів приватних осіб, нормального функціонування громадянського суспільства та держави [5, с. 34].

З огляду на те, що вказана правова позиція підтримується багатьма науковцями [6, с. 37; 7, с. 151; 8, с. 17; 9, с. 152; 10, с. 44; 11, с. 13; 12, с. 42], слід погодитися із висловленою думкою та додати, що вищевказані вихідні положення характеризуються стійким взаємозв'язком, заснованим, переважно, на тотожності, а подекуди й протилежності різних правових та соціальних цінностей та інтересів, які проявляються у єдиних, за своєю природою, процесах.

Висновки. Таким чином, уся сукупність принципів адміністративного права, які розглядаються в системній діалектичній єдності, відображає найбільш суттєві аспекти й особливості механізму адміністративно-правового регулювання, а вказані критерії у переважній більшості мають оціночний характер.

Мусимо констатувати, що суттєвим проблемним аспектом, який чинить безпосередній вплив на розвиток адміністративного права в контексті визначення та нормативного закріплення його основних принципів, виступає необхідність дотримання розумного балансу управлінських та правових механізмів. Головне завдання з'ясування сутності адміністративно-правових прин-

ципів у сфері управління полягає не тільки в тому, щоб надати принципам характеру закономірного керуючого статусу, але й розширити потенціал права, з метою організації сфери діяльності суб'єктів публічного управління та підвищення його ефективності.

Враховуючи вищевикладене, слід зазначити, що принципи адміністративно-правового регулювання у сфері діяльності суб'єктів управління об'єднує діалектика взаємопроникнення області управління та області права. Практична реалізація вказаного завдання наділена вкрай ускладненими механізмами, адже правові засоби або набувають фіктивного характеру, або ж знижується ефективність управління й правові рішення втрачають сенс, що вимагає вироблення нових правових підходів.

Відтак, органічний, взаємно обумовлений зв'язок правових засобів та засобів організації системи управління є закономірною тенденцією адміністративного права, яка підлягає послідовному врахуванню в деталізації його принципів. Саме такого висновку, щодо взаємної обумовленості принципів державного управління та принципів адміністративного права, доходить О. Сорочкін, коли зазначає, що «категорії принципів адміністративного права та принципів державного управління необхідно досліджувати разом (комплексно), без проведення остаточного розмежування, здійснити яке остаточно й однозначно неможливо» [13, с. 41–42].

У той же час, управління аж ніяк не виконує другорядну роль: здійснюючи, як і право, соціальну функцію, управління використовує його можливості та потребує закріплення власних принципів у джерелах права. Підвищені вимоги до змістовного наповнення правових принципів дуже часто обумовлюються постійно зростаючими потребами державного управління, що в кінцевому випадку впливає на постійний розвиток та вдосконалення принципів, з одночасним розвитком відповідного об'єкту регулювання. Тому, справедливо стверджувати, що принципи управління трансформуються у правові, з набуттям усього комплексу ознак адміністративно-правових принципів.

Отже, за обсягом принципи адміністративного права не можуть співпадати із принципами державного управління, оскільки останні нерозривно пов'язані із правовою дійсністю та виражають інтереси найбільш стабільної частини правового регулювання. Відтак, принципи адміністративно-правового регулювання відображають об'єктивні закономірності державного управління, виступають засобом правового опосередкування та нормативного закріплення принципів державного управління, наділених найважливішими якостями правових регуляторів.

Список використаних джерел

1. Шевчук Г. Принципи та завдання діяльності Національної поліції України. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 7. С. 120–124.
2. Кунев Ю.Д., Дувінг В.О. Публічно-адміністративна діяльність – об'єкт адміністративно-правової науки. *Правова позиція*. 2019. № 4(25). С. 40–48.
3. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / Галушко В., Діхтєвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.
4. Кунев Ю.Д. Правові принципи адміністративної діяльності та адміністративного судочинства в Україні. *Юридичний вісник*. 2022. № 1 (62). С. 59–68.
5. Адміністративне право України. Повний курс: підручник / за ред. В. Галушка, О. Правоторової. Видання третє. Київ: Академія адміністративно-правових наук, 2020. 466 с.
6. Каленіченко Л.І. Закономірності впливу принципів діяльності Національної поліції на процес покладення юридичної відповідальності. *Порівняльно-аналітичне право*. 2019. №1. С. 35–39.
7. Мельник Р. Загальне адміністративне право в питаннях і відповідях : навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 308 с.

8. Адміністративно-правові засади адміністративного права України та країн-учасниць ЄС (Греції, Болгарії, Іспанії, Румунії). Порівняльно-правовий аналіз : монографія / С. О. Бандура ; НДІ публ. права. Херсон : Гельветика, 2019. 155 с.
9. Комзюк А.Т. Взаємодія з громадськими об'єднаннями як принцип діяльності Національної поліції. *Вісник ХНУВС*. 2016. № 4 (75). С. 147–155.
10. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / В.В. Галунько та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.
11. Галай В.О. Сучасна концепція принципів публічної служби в адміністративному праві України : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Ірпінь, 2020. 40 с.
12. Єсімов С.С., Бондаренко В.А. Транспарентність як принцип діяльності органів публічного управління в умовах використання інформаційних технологій. *Соціально-правові студії*. 2018. Вип. 1. С. 42–49. URL: http://www2.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/biblioteka/sps/SPS_2018_1/09.pdf.
13. Сорочкін О. Принцип рівності у неюрисдикційному адміністративному провадженні. Рівність у праві: історична ретроспектива і сучасність : матеріали Десятої Всеукр. наук. інтернет-конф. / Наук. інтернет-конференції. Вип. 10 / Терлюк І.Я. (укладач) / ІППО НУ «Львівська політехніка». Львів : Ліга-Прес, 2019. С. 38–43.

References

1. Shevchuk, H. (2019). Pryntsypy ta zavdannya diyal'nosti Natsional'noyi politsiyi Ukrayiny [Principles and tasks of the National Police of Ukraine]. *Pidpryyemnystvo, hospodarstvo i pravo*. № 7. S. 120–124 [in Ukrainian].
2. Kunyev, YU.D., & Duvinh, V.O. (2019). Publichnoadministrativna diyal'nist' – ob'yekt administrativno-pravovoyi nauky [Public-administrative activity is an object of administrative-legal science]. *Pravova pozytsiya*. № 4(25). S. 40–48 [in Ukrainian].
3. Administrativne pravo Ukrayiny. Povnyy kurs (2018). [Administrative law of Ukraine. Full course]: pidruchnyk. Halun'ko V., Dikhtiyevs'kyu P., Kuz'menko O., Stetsenko S. ta in. Kherson : OLDI-PLYUS [in Ukrainian].
4. Kunyev, YU.D. (2022). Pravovi pryntsypy administrativnoyi diyal'nosti ta administrativnoho sudochynstva v Ukrayini [Legal principles of administrative activity and administrative proceedings in Ukraine]. *Yurydychnyy visnyk*. № 1 (62). S. 59–68 [in Ukrainian].
5. Administrativne pravo Ukraїny. Povnyykurs (2020). [Administrative law of Ukraine. Full course]: pidruchnyk. za red. V. Halun'ka, O. Pravotorovoyi. Vydannya tretye. Kyiv: Akademiya administrativno-pravovykh nauk [in Ukrainian].
6. Kalyenichenko, L.I. (2019). Zakonomirnosti vplyvu pryntsypiv diyal'nosti Natsional'noyi politsiyi na protses pokladennya yurydychnoyi vidpovidal'nosti [Patterns of influence of the principles of the National Police on the process of imposing legal responsibility]. *Porivnyal'no-analitychne pravo*. №1. S. 35–39 [in Ukrainian].
7. Mel'nyk, R. (2018). Zahal'ne administrativne pravo v pytanniyakh i vidpovidyakh [General administrative law in questions and answers]: navchal'nyy posibnyk. Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].
8. Administrativno-pravovi zasady administrativnoho prava Ukrayiny ta krayin-uchasnyts' YES (Hretsiyi, Bolhariyi, Ispaniyi, Rumuniyi). Porivnyal'no-pravovyy analiz (2019). [Administrative and legal principles of administrative law of Ukraine and EU member states (Greece, Bulgaria, Spain, Romania). Comparative legal analysis]: monohrafiya. S. O. Bandura ; NDI publ. prava. Kherson : Hel'vetyka [in Ukrainian].
9. Komzyuk, A.T. (2016). Vzayemodiya z hromads'kymy ob'yednannamy yak pryntsyp diyal'nosti Natsional'noyi politsiyi [Interaction with public associations as a principle of the National Police]. *Visnyk KHNUVS*. № 4 (75). S. 147–155 [in Ukrainian].
10. Administrativne pravo Ukrayiny. Povnyy kurs (2018). [Administrative law of Ukraine. Full course]: pidruchnyk. V.V. Halun'ko ta in. Kherson : OLDI-PLYUS [in Ukrainian].
11. Halay, V.O. (2020). Suchasna kontseptsiya pryntsypiv publichnoyi sluzhby v administrativnomu pravi Ukrayiny [Modern concept of the principles of public service in the administrative law of Ukraine]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Irpin [in Ukrainian].
12. Yesimov, S.S., & Bondarenko, V.A. (2018). Transparentnist' yak pryntsyp diyal'nosti orhaniv publichnoho upravlinnya v umovakh vykorystannya informatsiynykh tekhnolohiy [Transparency as a principle of activity of public administration bodies in the conditions of the use of information technologies]. *Sotsial'no-pravovi studiyi*. Vyp. 1. S. 42–49. Retrieved from: http://www2.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/biblioteka/sps/SPS_2018_1/09.pdf. [in Ukrainian].
13. Sorochkin, O. (2019). Pryntsyp rivnosti u neyurysdyktsiyonomu administrativnomu provadzhenni. Rivnist' u pravi: istorychna retrospektyva i suchasnist' [The principle of equality in non-jurisdictional administrative proceedings. Equality in law: historical retrospect and modernity]: materialy Desyatoyi Vseukrayins'koyi naukovoyi internet-konferentsiyi. Nauk. internet-konferentsiyi. Vyp. 10; Terlyuk I.YA. (ukladach); IPPO NU «L'viv's'ka politekhnik». L'viv : Liha-Pres. S. 38–43 [in Ukrainian].

Hrechyshkin Yurii,

Postgraduate Student at the Department of Administrative Law Disciplines

(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1771-3034>

PRINCIPLES OF ADMINISTRATIVE ACTIVITY OF THE HEAD OF THE INTER-REGIONAL TERRITORIAL AUTHORITY PATROL POLICE

The article analyzes the principles of managerial activity of the head of the territorial division of the patrol police. It was established that the entire set of principles of administrative law, considered in a systemic dialectic unity, reflects the most essential aspects and features of the mechanism of administrative and legal regulation. A problematic aspect that directly affects the development of administrative law, in the context of defining and normative consolidation of its main principles, is highlighted, the role of which is the need to observe a reasonable balance of administrative and legal mechanisms. The task of clarifying the essence of administrative and legal principles in the field of management is formulated, which consists in expanding the potential of law, with the aim of organizing the sphere of activity of public administration subjects and increasing its efficiency. The practical component of the implementation of the principles of the activity of the head of the patrol police has been characterized, which is connected with the existence of extremely complicated state management mechanisms in the law enforcement sphere, requiring the development of new legal approaches. It is emphasized that the organic, mutually determined connection of legal means and means of organizing the management system is a natural tendency of administrative law, which is subject to consistent accounting in the process of detailing its principles. It has been established that insufficient definition of legal principles, which act as the most important constructive part of industry regulation, is a specific feature of the national system of administrative law. It is proved that the dogmatic interpretation of the principles of administrative and legal science as initial, objectively determined basic principles, according to which the system and content of this branch of law is formed and functions, does not fully correspond to modern ideas about the content of legal principles.

Key words: legal principles, management activity, head of the territorial unit, patrol police, administrative law.